

נספח ג' – מהו "יום" במקרא?

במקרא (תורה, נביאים, כתובים), המילה "יום" משמשת ברוב הפעמים לתקופה של 24 שעות, כפי שאנו נוהגים כיום. אך במקומות רבים, יום משמש גם לציון תקופות זמן אחרות.

הנה לדוגמא, בפרשת בראשית, השמש מופיעה בסיפור הבריאה רק ביום הרביעי. אבל כבר בימים הראשון, השני והשלישי אומרת התורה "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד". הרי לנו ראייה ברורה כי אין התורה מתכוונת ליום של 24 שעות של שקיעה וזריחה, כפי שאנו מתכוונים בימינו.

דוגמא נוספת היא הפסוק "והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד', ט'). זהו פסוק יסודי אותו אנו אומרים בסיום כל תפילה. וכי יעלה על הדעת שהנבואה מדברת על יום אחד מסוים של 24 שעות, שבו יהיה ה' אחד ושמו אחד – ובתום 24 שעות אלו העולם יחזור לקדמותו למצבו הקודם, טרם הגאולה?

אך זוהי רק ההתחלה. כאמור, יש פסוקים רבים בהם ניתן לראות זאת בבירור. לפניך הקורא הנכבד כעת עשרות מקומות, בתורה בנביאים בכתובים ובמדרשים, בהם "יום" אין פירושו 24 שעות אלא משמעויות שונות ובהן:

- "תקופה"
- "עת"
- "הווה"
- כלל ההתרחשויות עד אותו היום
- כלל ההתרחשויות החל וכתוצאה מאותו היום
- דבר מצוי ורגיל
- דבר גלוי ונראה
- ימים (בלשון רבים)
- שנה
- אלף שנה
- חיי העולם הזה
- חיי העולם הבא
- קדושה (לעומת טהרה)

ועוד. הנה להלן:

תורה:

"וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם אֶחָד" (בראשית א', ד') - השמש מופיעה רק ביום הרביעי, לכן לא יתכן שמדובר כאן ביום של שקיעה וזריחה כפי שבימינו.

"וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם שֵׁנִי" (בראשית א', ח') – כנ"ל.

"וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם שְׁלִישִׁי" (בראשית א', יג') – כנ"ל.

"אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם" (בראשית ב', ד') - פשוט: ששת ימי בראשית יחדיו מכונים כאן "יום".

"ביום עשות - ביום שנעשו שמים וארץ בתחלה אלו הן התולדות שעשה אח"כ כל אחד ואחד בזמנו" (חזקוני בראשית ב' ד'). כלומר: המונח "יום" מתייחס לאותו היום - ולכל מה שיתרחש בעתיד כתוצאה ממה שהתרחש באותו היום.

"שכל התולדות נבראים מן השמים וארץ, הם כאילו ביום עשות ה' וגו' " (פנים יפות בראשית ב' ד') – כנ"ל.

"וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ לִי בַיּוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת" (בראשית ב', יז'). ה' אומר לאדם שביום אוכלו מעץ הדעת ימות. אבל, אדם הראשון לא מת באותו יום אלא רק 930 שנה לאחר מכן, כפי שנכתב לאחר מכן במפורש: "וַיְהִי קָל-יָמֵי אָדָם, אָשֶׁר-חִי, תִּשְׁעֵה מְאוֹת שָׁנָה, וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה; וַיָּמָת" (בראשית ה' ה'). וראה במפרשים רד"ק, רמב"ן, אבן עזרא על פסוק זה להלן.

"ביום - אלף שנים" (אבן עזרא בראשית ב' יז' שיטה אחרת. מתוך פרויקט השו"ת). כלומר: יום כאן הוא אלף שנים.

"ודרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבא יט') כי פירש ביום יומו של הקדוש ברוך הוא והוא אלף שנים" (רד"ק בראשית ב' יז'). גם כאן יום הוא אלף שנים.

"ביום אכלך ממנו מות תמות - בעת שתאכל ממנו תהיה בן מות" (רמב"ן, בראשית ב' יז'). כלומר 'יום' משמעותו 'עת'.

"וכמוהו ביום צאתך והלכת אנה ואנה ידוע תדע כי מות תמות (מלכים א' ב' מב'), שאין הכוונה שימות מיד בו ביום... אבל הכוונה כי בעת שיצא יהיה חייב מיתה" (רמב"ן בראשית פרשת ב' יז') - כלומר "ביום" פירושו "בעת", "בזמן", "החל מהעת", "החל מהזמן".

"כי ביום אכלך ממנו מות תמות - אם תאכל ממנו סופך למות" (חזקוני, בראשית ב' יז'). כלומר "ביום" פירושו "אם".

"ביום אכלך ממנו מות תמות. תימא [תמיהה], שהרי לא מת באותו יום.... וראה לדבריו מצאתי בבראשית רבא דאיתא התם [שמובא שם]: אמר להם הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת - כך אמרתי - ביום אכלך ממנו מות תמות. אי אתם יודעים אם יום אחד משלי אם יום משלכם" (הריב"א, בראשית ב', יז'). כלומר יום הוא יום של הקב"ה ולא שלנו.

"מות תמות - אין הכוונה שימות ביום אלא שיהיה בן מוות" (רבינו בחיי, בראשית ב' יז'). והדברים ברורים.

"ביום אכלך ממנו מות תמות - שלא תתקיים לעד" (תולדות יצחק, בראשית ב' יז').

"כי ביום אכלך ממנו כו', לומר כאשר האכילה היא ממנו כן המיתה היא ממנו" (אלשיך, בראשית ב' יז'). כלומר המילה "יום" מבטאת את תוצאותיו.

"וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל ה' אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בְּגַן לְרוֹחַ הַיּוֹם" (בראשית ג', ח') - ראה מפרשים להלן.

"לרוח היום - לרוח המצויה" (חזקוני שם). כלומר היוט מבטא דבר נפוץ ורגיל ומצוי.

"גם הוא [רבינו יונה] אמר שפירוש ביום אכלך ממנו אלף שנים כדרך הדרש, ואחרים אמרו ביום ששי נברא וביום ששי מת. ואחרים אמרו אז תהיה חייב מיתה. ואחרים אמרו כי יש מות עונש, כמו כי בן מות האיש העושה זאת (ש"ב יב, ה). ואחרים אמרו כי מאז תחל שתמות" (אבן עזרא שם). כלומר האבן עזרא מביא מספר פירושים שונים למילה "יום", ובהם (1) אלף שנה (2) יום כפשוטו (3) בסיבת אירועי אותו היום (4) החל מאותו היום.

"לרוח היום - ... ברוח הימים לא גדולה שלא יבהלו" (תולדות יצחק, שם). כלומר 'היום' מבטא דבר מצוי ורגיל.

"לרוח היום - לרצון היום, לעשות הדברים הנרצים באותו יום" (ספורנו שם). והדברים ברורים.

"לרוח היום - ... כרוח הימים, לא רוח גדולה וחזק... שלא יפחדו ויבהלו" (הכתב והקבלה, שם). כלומר 'היום' מבטא דבר מצוי ורגיל.

"לרוח היום - היינו לפי הרוח של נבואה שחל עליהם היום אחר החטא כי קודם החטא חל עליהם הרוח בענין נעלה מזה" (מלבי"ם שם). כלומר - 'היום' מבטא את המדרגה הרוחנית הנוכחית (נשים לב שלפני ואחרי החטא היו אותו יום גשמי במקרא).

"וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ וְכַל-יֶזֶר מַחֲשַׁבֵּת לְבָבוֹ רַק רַע כָּל-הַיּוֹם" (בראשית ו', ה'). וכי מדובר על אותו היום בלבד? וראה עוד במפרשים להלן.

"לא הטיבו מעשיהם אבל הריעו אותם וכל יום היה קשה מחברו, זהו שאמר "רק רע כל היום" "
(רד"ק שם). כלומר 'כל היום' פירושו 'כל יום ביחס ליום הקודם לו'.

"וַיֵּאמֶר אֲחִיָּהּ וְאִמָּהּ תִּשָּׁב הַנֶּעֱבַר אֲתֵנוּ יָמִים אִוְ עֲשׂוֹר" (בראשית כד' נה') – ראה להלן פירוש רש"י.
"ימים – שנה" (רש"י שם). כלומר ימים פירושו שנה.

"וַיַּעֲנֶתָהּ-בִּי צְדָקְתִּי בְּיוֹם מָחָר, כִּי-תָבוֹא עַל-שָׁכְרֵי לְפָנֶיךָ" (בראשית ל', לג') – ראה להלן פירוש אלשיך,
מלבי"ם, מדרש שכל טוב.

"ביום מחר - כלומר לאחר זמן" (שכל טוב (בובר), בראשית ל' לג'). והדברים ברורים.

"וענתה בי צדקתי ביום מחר - יש מחר שהוא לאחר זמן" (אלשיך, בראשית ל' לג'). והדברים ברורים.

"שתענה בי צדקתי ביום מחר – רוצה לומר בזמן העתיד" (מלבי"ם, בראשית ל' לג'). כלומר 'ביום מחר' פירושו 'בעתיד'.

"נְקוּמָה וְנַעֲלָה בֵּית-אֱלֹהִים וְאֶעֱשֶׂה-שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הַעֲנָה אֹתִי בְּיוֹם צָרְתִּי" (בראשית לה' ג'). יעקב אבינו רוצה לזבוח לאל שעזר לו "ביום צרתי". והלא פרשיות התורה מספרות על צרות וקשיים רבים שפקדו את יעקב אבינו במשך שנים ארוכות (!), ובהן עניות, קורבן לרמאות לבן הארמי, עבודה קשה ומפרכת. אין שום קשר בין אלו ל-"יום" אחד, אלא לתקופה. וראה מדרש השכל טוב להלן.

"ואעשה שם מזבח (לה) [לאל] העונה אותי ביום צרתי - כלל כל הצרות צרות שטמת עשו ודליקת לבן ומוראת עשו" (מדרש שכל טוב (בובר) בראשית לה, ג'). כלומר "יום צרתי" מתייחס לתקופה של שנים ארוכות של צרות.

"יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ" (ויקרא כה' כט') – ראה להלן פירוש רש"י ואבן עזרא.

"ימים - ימי שנה שלימה" (רש"י שם) – 'ימים' פירושו 'שנה'.

"ימים – שנה" (אבן עזרא שם) - כנ"ל.

"וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל-לִבְכֹּךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשֵׁמִים מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד" (דברים ד', לט'), ראה במפרשים להלן.

"היום - הוא השמש" (אלשיך שם). כלומר 'היום' משמעותו הסתכלו על השמש (המאירה ביום) וממנה תלמדו על מציאות ה', ע"ש.

"בחינת הקדושה תקרא יום, ובחינת הזרות תקרא לילה" (אור החיים הקדוש, שם). כלומר 'יום' מבטא קדושה, לעומת 'לילה' המבטא את ההפך.

"וידעת היום - פירוש שבכל יום ידע מעשהו של אותו יום" (אור החיים הקדוש, שם). כלומר 'היום' משמעותו 'בכל יום', תמיד.

"עולם הזה יקרא לילה ועולם העליון יקרא יום" (אור החיים הקדוש, שם). כלומר 'יום' הינו העולם הזה, 'לילה' הינו העולם העליון (העולם הבא?).

וידעת היום: על יסוד כל נסיונותיך שעד כה" (רש"ר הירש, שם). כלומר המילה 'היום' מתייחסת לכל מה שהתרחש עד היום.

"שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֹתָהּ עֵבֶר הַיּוֹם אֶת-הִירְדֵן לְבַא לְרִשְׁתָּהּ גּוֹיִם גְּדֻלִּים וְעֲצָמִים מִמֶּךָ" (דברים ט', א') – ראה להלן פירוש האבן עזרא.

"היום – בזמן הזה" (אבן עזרא, שם). כלומר 'יום' פירושו 'זמן'.

"אתה עבר היום - לזמן אחר" (חזקוני, שם).

"וַיִּדְעַתֶּם הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת־בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ וְאֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֶת־מוֹסַר יְקוֹק אֱלֹהֵיכֶם אֶת־גְּדֻלּוֹ אֶת־
יְדוֹ הַחֲזָקָה וְזָרְעוֹ הַנְּטִיבָה" (דברים יא', ב'), ראה במפרשים להלן.

"היום - מסתבר ש"היום" נאמר כאן כניגוד אל "כל - הימים" שבפסוק הקודם. התפקיד של שמירת התורה מוטל על כל הדורות בכל הזמנים. אך הוא הוטל בפעם הראשונה על הדור הזה" (רש"ר הירש, שם). כלומר 'היום' עניינו 'הדור הזה', בניגוד לדורות הקודמים.

"וידעתם היום - הוסיף לאמר שהעבודה שאתם עובדים היום לה' לשמור מצותיו יש לה יתרון על כל הדורות שיעמדו בעתיד" (מלבי"ם שם) - כנ"ל.

"רְאֵה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה" (דברים יא' כו') - וכי רק באותו היום נתן ה' לפנינו ברכה וקללה על פי התנהגותנו? וראה עוד במפרשים להלן.

"נותן לפניכם היום - בעולם הזה" (דעת זקנים מבעלי התוספות, שם) - כלומר 'היום' משמעותו 'בעולם הזה'.

"ולכך כתיב ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה כלומר בעולם הזה" (הדר זקנים על התורה, שם) - כנ"ל.

"היום ברכה וקללה. היום בעוה"ז הם ברכה וקללה אבל לימות המשיח הם כלם ברכה" (פירוש הרא"ש על התורה, שם) - כנ"ל.

"ונקט לשון היום אף על פי שזמן קבוע לקבלת השבועה כי יביאך ה' אל הארץ. מכל מקום נקט לשון היום לומר שמהיום עד אותו זמן" (כלי יקר, שם) - כלומר 'היום' משמעותו 'מהיום ועד זמן מסויים בעתיד' שנלמד מהפסוק.

"דבר אחר במלת היום רמז אל הגלגל היומי, וסמכו אל הברכה והקללה לומר לך כמו השמש...)" (כלי יקר, שם). כלומר 'היום' עניינו השמש המאירה ביום, ע"ש.

"שעולם הזה יקרא יום אחד" (אור החיים הקדוש, שם). כלומר 'יום' עניינו כל חיי העולם הזה.

"היום - דהיינו בעוה"ז" (פנים יפות, שם) - כנ"ל.

"היום ברכה וקללה - פירוש אימתי היא ברכה? בעולם הזה" (פנים רבי אליהו מזרחי דברים פרשת ראה פרק יב פסוק ח

"ככל אשר אנחנו עושים פה היום" במשכן העומד בינינו "היום פירוש בעת הזאת" (פנים יפות, שם) - 'היום' משמעות 'בעת הזאת'.

"ראה נתתי לפניכם היום ר"ל הגמול והעונש שהזכרתי לכם הוא דבר שתראה בעיניכם והוא דבר שאני נותן לפניכם, דבר גלוי" (מלבי"ם, שם). כלומר 'היום' משמעותו 'דבר גלוי ונראה'.

"לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כְּלֵי־הַיָּסָר בְּעֵינָיו" (דברים יב', ח') - פשט הפסוק בודאי אינו מדבר על אותו היום, אלא על תקופת היותם של בני ישראל במדבר. וראה עוד במפרשים להלן.

"ככל אשר אנחנו עושים פה היום - במשכן העומד בינינו" (רבי אליהו מזרחי, שם) - כלומר 'היום' פירושו בתקופה הזו, שהמשכן בינינו.

"לא תקריבו כמו שאתם מקריבים היום חטאות ואשמות" (גור אריה, שם) - כנ"ל, ע"ש.

"אולם אל תעשו במקומות האלה את כל מה שאנחנו עושים היום כאן, במדבר, באהל מועד הנווד עמנו" (רש"ר הירש, שם) - כנ"ל.

"היום - מציין המשכן שבמדבר... ובמלת היום מציין הזמן ההוא שהוא זמן המדבר" (מלבי"ם שם) - כלומר 'היום' פירושו זמן 'ההווה'.

"היום - מציין הזמן שמיים ההוא ואילך" (מלבי"ם שם) - כלומר 'היום' פירושו מאותו היום והלאה.

"כִּי אֲנִי יֹדְעֵתִי אֶת־מְרִיבְךָ וְאֶת־עֲרַפְךָ הַקֶּשֶׁה הֵן בְּעוֹדֵנִי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמְרִים הַיְתָם" (דברים לא', כז') - פשט הפסוק בבירור מדבר על תקופת חיי משה עם בני ישראל במדבר, ולא על יום מסויים. וראה עוד במפרשים להלן.

"היום - ... ופשט הכתוב הוא עד היום" (אור החיים הקדוש, שם).

"וְחָרָה אִפִּי בּוֹ בַיּוֹם־הַהוּא וְעִזְבֹתַיִם וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לְאֹכֵל וּמִצְאָהוּ רַעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת
וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עָלַי כִּי־אֵין אֱלֹהִי בְּקִרְבִּי מִצְאוֹנֵי הָרְעוֹת הָאֵלֶּה" (דברים לא, יז). וכן "וְאֲנֹכִי
הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנָי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־הַרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים" (דברים לא,
יח). ה' מזהיר אותנו מצרות רבות שיקרו "ביום ההוא", אם נעזוב את דרכי ה'. והלא פשוט וברור
שמדובר על תקופה של צרות ולא על יום אחד. וכן מוכח מההיסטוריה.

"לְבַנְיָמִן אָמַר יְדִיד ה' יִשְׁכֵּן לְבֵטַח עֵלָיו חֲפָץ עֵלָיו כָּל־הַיּוֹם" (דברים לג, יב) – ראה מפרשים להלן.

"כל היום - לימות המשיח" (מדרש תנאים, שם), והדברים ברורים.

"כל היום – לעולם" (רש"י שם), והדברים ברורים.

"כל היום - לעולם. כאילו אמר: כל הימים" (רבי אליהו מזרחי, שם)

"כל היום - שהוא עד עת קץ" (אלשיך, שם)

"חופף עליו - זה מקדש ראשון, כל היום - זה מקדש שני" (תלמוד בבלי, זבחים קיח' ע"ב)

"חופף עליו - זה העולם הזה, כל היום - אלו ימות המשיח" (תלמוד בבלי שם)

נביאים

"הֲלוֹא קִצִּיר־חֲטִיטִים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־ה' וַיִּתֵּן קִלּוֹת וּמֵטֶר" (שמואל א' יב' יז) – מדובר בתקופת קציר
החטיטים, ולא ביום ספציפי, וראה עוד במפרשים להלן.

"היום אקרא אל ה' ויתן קולות ומטר - ואמנם אמר זה כי קציר חטים היה שם סביב חג השבועות
והנה העת הוא אז לפי הטבע חם" (רלב"ג שם) – כלומר ה-'יום' המדובר הינו תקופת חג שבועות,
"עת".

"וַיְדַבֵּר דָּוִד לַה' אֶת־דְּבָרָיו הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַצִּיל ה' אֶתֹּו מִכַּף כָּל־אֲיָבָיו וּמִכַּף שָׂאוֹל" (שמואל ב',
כב' א') – ראה רש"י ומצודת דוד להלן.

"ביום הציל ה' אותי - לעת זקנתו לאחר שעברו עליו כל צרותיו ונצול מכולם" (רש"י שם). כלומר
'יום' פירושו 'עת'.

"ביום הציל - ר"ל לעת זקנותו שניצול מכל התלאות" (מצודת דוד שם). כלומר 'יום' פירושו 'עת'.

"כִּי יוֹם לַה' צָבָאוֹת עַל כָּל־גְּאֹה וְרָם וְעַל כָּל־נִשְׂא וְשָׁפֵל: ... וְשָׁח גְּבוֹהוֹת הָאָדָם וְשָׁפֵל רוּם אֲנָשִׁים
וְנִשְׁגָּב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא" (ישעיהו ב' יב'). וכי הנביא מנבא חזון אחרית הימים, שבו ה' יהיה נשגב
לבדו... במשך יום אחד? וזהו? בוודאי שמדובר כאן על "החל מהיום ההוא".

"כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּד הַקְּמַח לֹא תִקְלָה וְצִפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תִחְסַר עַד יוֹם תַּת־ה' גִּשְׁם
עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה... (מלכים א', יז' יד'). אליהו הנביא מבטיח לאישה האלמנה, בשם ה', כי כד הקמח
שלה לא יכלה (לא יגמר) עד שיבוא גשם. וכי יבוא יום אחד של גשם – וזהו? לאחר יום אחד של גשם
יכלה (יגמר) כד הקמח? אם כן מה מועילה הבטחה זו?

"כִּי יוֹם נָקַם לַה' שְׁנַת שְׁלוֹמִים לְרִיב צִיּוֹן" (ישעיהו לד', ח'). ראה פירוש האלשיך להלן.

"כי הנה יום א' של נקם נראה לה' שנת שלומים לריב ציון, כי שנה אחת נראה לו כיום אחד"
(אלשיך, ישעיהו לד', ח'). כלומר 'יום' כאן הוא 'שנה'.

"יִבְשׁוּ רִדְפֵי וְאֶל־אֲבָשָׁה אֲנִי יִחַתּוּ הַמָּה וְאֶל־אֲחֻתָּהּ אֲנִי הִבִּיא עֲלֵיהֶם יוֹם רַעָה וּמִשְׁנֵה שְׁבָרוֹן
שְׁבָרוֹם" (ירמיהו יז', יח'). הנביא מנבא על הרעה שתגיע לרשעים בעתיד. האם יבוא להם יום אחד של
רעה- וזהו? ומכאן והלאה יהיה להם טוב?

"יום, לבנות גדרין; יום ההוא, ירחק-חק" (מיכה ז' יא'). הנביא מדבר על הטוב הצפון לכנסת ישראל לעתיד לבוא, והצרות שיבואו לאויביה. האם מדובר על יום אחד? וראה עוד בפירוש אלשיך ומצודת דוד להלן.

"יום לבנות גדרין - הוא כל הטוב המעותד לך [העתיד להיות לכנסת ישראל]" (אלשיך שם).
והדברים ברורים.

"יום לבנות - ר"ל יבוא יום לבנות גדרין חרבותיך וביום ההוא ירחק ממך חוק הבבליים אשר הטילו עליך מאז חוק המס והשעבוד" (מצודת דוד שם). וכי חוק הבבליים ירחק ליום אחד וזהו? ולאחר אותו היום יחזור? זה החזון?

"והיה ביום ההוא לא-יוסיף עוד שאר ישראל ופליטת בית-יעקב להשען על-מכהו ונשען על-ה' קדוש ישראל באמת" (ישעיהו י', כ'). הנביא מנבא כי יגיע היום שבו עם ישראל ישען על הקב"ה באמת. האם מדובר על יום אחד מסוים של 24 שעות, ולאחר מכן כבר לא נישען על הקב"ה? אם כן מה מועילה נבואה זו? וראה להלן פירוש האלשיך.

"והיה ביום ההוא - ... לעתיד" (אלשיך, שם). כלומר 'ביום ההוא' פירושו 'לעתיד'.

"והיה ביום ההוא שרש ישי אשר עמד לגס עמים אליו גוים ידרשו והיתה מנחתו כבוד" (ישעיהו יא', י'). שרש ישי הוא משיח בן דוד. האם הנבואה מדברת על יום אחד של 24 שעות? אם כן מה מועילה נבואה זו? וראה להלן פירוש האלשיך.

"והיה ביום ההוא שרש ישי כו' ... לעתיד" (אלשיך שם). כלומר 'ביום ההוא' פירושו 'לעתיד', דבר זה מובן מהקשר דברי האלשיך, ע"ש.

"ביום ההוא ישעה האדם על-עשהו ועיניו אל-קדוש ישראל תראינה" (ישעיהו יז', ז'). יום אחד וזהו? אם כן מה מועילה נבואה זו?

"ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו" (ישעיהו כח', ה'). האם לעתיד לבוא יהיה יום אחד בלבד, של 24 שעות, שבו ה' יהיה לעטרת ולתפארה לעמו? וזהו, אחר כך העולם חוזר לקדמותו...?

"לכן ידע עמי שמי לכן ביום ההוא כי-אני-הוא המדבר הנני" (ישעיהו נב', ו'). גם כאן, לא יתכן כי הנביא מדבר על יום אחד מסוים ויחיד.

"והיה ביום-ההוא נאם-יקוק תקראי אישי ולא-תקראי לי עוד בעלי" (הושע ב', יח'). כנ"ל.

"ביום ההוא נאם ה' צבאות תקראו איש לרעהו אל-תחת גפן ואל-תחת תאנה" (זכריה ג', י'). כנ"ל.

"ביום ההוא לא תבושי מכל עלילתיך אשר פשעת בי כי-אזן אסיר מקרבך עליזי גאותך ולא-תוספי לגבכה עוד בהר קדשי" (צפניה ג', יא'). כנ"ל. וראה עוד במלבי"ם להלן.

"ביום ההוא - בזמנים הקודמים... אבל אז [לעתיד]... וכן בזמנים הקודמים... אבל אז [לעתיד]" (מלבי"ם, שם). כלומר 'ביום ההוא' פירושו 'לעתיד'.

"ביום ההוא יאמר לירושלם אל-תיראי ציון אל-ירפו ידך" (צפניה ג', טז'). גם כאן, לא יתכן כי הנביא מדבר על יום אחד מסוים ויחיד. וכי אחרי אותו היום שוב ייאמר לירושלם להיות יראה (מפחדת) וירפו ידיה...?

"והיה ה' למלך על-כל-הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד', ט'). זהו פסוק יסודי אותו אנו אומרים בסיום כל תפילה. וכי יעלה על הדעת שהנבואה מדברת על יום אחד מסוים של 24 שעות, שבו יהיה ה' אחד ושמו אחד בעולם כולו – ובתום 24 שעות אלו העולם יחזור לקדמותו...?

"והיה כל-סיר בירושלם וביהודה קדש לה' צבאות ובאו כל-הזבחים ולקחו מהם ובשלו בהם ולא-יהיה כנעני עוד בבית-ה' צבאות ביום ההוא" (זכריה יד', כא'). ובתום אותו היום ישובו הכנענים לבית ה'? גם כאן, לא יתכן כי הנביא מדבר על יום אחד מסוים ויחיד.

כתובים

- "וְלִשְׁנוֹי תִּהְיֶה צְדָקָךְ כָּל־הַיּוֹם תִּהְלֶתְךָ" (תהלים לה', כח'), ראה מפרשים להלן.
"כל היום - שככה יהיה תמיד" (אבן עזרא, שם). כלומר 'יום' משמעותו 'תמיד'.
- "כל היום תהלתך, כמו שהם יאמרו תמיד תהלתך" (רד"ק, שם). כנ"ל.
- "כִּי־עַלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל־הַיּוֹם נִחַשְׁבָנוּ כְּצֹאן טִבְחָה" (תהלים מד', כג') – ראה מפרשים להלן.
"כל היום – תמיד" (רד"ק, שם).
- "עליך הורגנו כל היום - שגם האנוסים שהמירו דתם בעת השמד" (מלבי"ם שם) - כלומר 'יום' עניינו 'עת', תקופת זמן.
- "וְאַהֲבֵי גִּוּעַ כָּל־הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי לְבִקְרִים" (תהלים עג', יד') – ראה מפרשים להלן.
"כל היום, הימים" (רד"ק, שם) – כלומר 'יום' משמעותו 'ימים' רבים.
- "ה', אֱלֹהֵי יִשְׁוּעָתִי, יוֹם־צַעֲקָתִי בְלִילָה נִגְדָךְ" (תהלים פח' ב'). ראה פירוש האבן עזרא להלן.
"יום – זמן" (אבן עזרא, שם). כלומר 'יום' צעקתי בלילה' פירושו 'הזמן שבו צעקתי בלילה'.
- "כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאַנְחָנוּ עִם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יְדֹ הַיּוֹם אִם־בְּקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ" (תהלים צה', ז')
"היום - בעולם הזה" (רש"י שם).
- "בַּיּוֹם טוֹבָה הָיָה בְטוֹב וּבַיּוֹם רָעָה רָעָה" (קהלת ז', יד') – ראה פסיקת זוטרתא ורש"י להלן.
"ביום טובה היה בטוב - בזמן שאתה מצאוי ומצאוי לך" (פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שם). כלומר 'יום' פירושו 'זמן'.
- "וביום רעה ראה - כשתבוא הרעה על הרשעים אתה תהיה מן הרואים" (רש"י שם). כלומר 'ביום' פירושו 'כאשר יגיע הזמן'.
- "עֲתָה בּוֹא כְּתִבָּה עַל־לִיּוֹם אַתָּם וְעַל־סִפְר חֻקָּה וְתִהְיֶה לַיּוֹם אַחֲרוֹן לְעַד עַד־עוֹלָם" (ישעיהו ל', ח') – פשט הפסוק הוא שליום אחרון עניינו "לעד" כלומר לנצח. וראה רד"ק להלן.
"עדות ליום אחרון - ופירושו לעד עד עולם" (רד"ק שם). כלומר 'ליום אחרון' פירושו 'לעד'.
- "כָּל פֶּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ וְגַם רָשָׁע לַיּוֹם רָעָה" (משלי טז', ד') – ראה מדרש משלי להלן.
"ליום רעה - לדינה של גיהנם" (מדרש משלי, שם). כלומר 'ליום רעה' פירושו 'לתקופה רעה'.
- "עַד־וְהִדְר לְבוּשָׁה וְתִשְׁחָק לַיּוֹם אַחֲרוֹן" (משלי לא', כה'). ראה אבן עזרא ואלשיך להלן.
"ליום אחרון - לעת זקנתה" (אבן עזרא, שם). כלומר 'יום' פירושו 'עת'.
- "יום אחרון - העולם הבא" (אלשיך, שם).
- "עַד שִׁפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים" (שיר השירים ב', יז') – ראה מפרשים להלן.
"עד שיפוח היום ונסו הצללים. כשתעבור פורענות מישראל" (מדרש זוטה שם). כלומר 'יום' עניינו תקופה, של פורענות במקרה זה.
- "ועד שיפוח היום - הוא עת קץ" (אלשיך שם) – כלומר 'יום' עניינו 'עת'.
- "עַד שִׁפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים" (שיר השירים ד', ו'), ראה מפרשים להלן.
"עד שיפוח היום של גלות מצרים" (אלשיך שם) – היינו 'יום' עניינו תקופה מסוימת.

"עד שיפוח היום, והוא מליצה על עת" (מלבי"ם שם) – היינו 'יום' עניינו 'עת'.

"לילה ליום ישימו אור קרוב מפני חשך" (איוב יז' יב'). ראה מלבי"ם להלן.

"היום - של חיי העוה"ז" (מלבי"ם שם). כלומר 'יום' משל לכל חיי העולם הזה.

יראה נא הקורא, עשרות מקומות, בתורה בנביאים בכתובים ובמדרשים, בהם "יום" אין פירושו 24 שעות אלא משמעויות שונות רבות ומגוונות.

ומכאן פשוט וברור שניתן לבחון האם ששת ימי בראשית הינם "יום" כפשוטו, או שמא משמעות אחרת כמקובל במקומות אחרים במקרא.